

Study Circle Career Development Institute

महिला व बालविकास आयुक्तालय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागातील क्रीडा व युवक सेवा संचालनालय,
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभागातील समाजकल्याण आयुक्तालय – अंतर्गत विविध अधिकाऱ्यांच्या
भरतीसाठी घेण्यात येणाऱ्या चाळणी परीक्षेसाठी उपयुक्त अशा मागील परीक्षातील प्रश्नसंग्रहांचे संकलन

सरळ सेवा भरती परीक्षा तयारी व मार्गदर्शन

(५) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्वाच्या चालू घडामोडी

सरळ सेवा भरती परीक्षा तयारी व मार्गदर्शन

महिला व बालविकास आयुक्तालय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागातील क्रीडा व युवक सेवा संचालनालय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागातील समाजकल्याण आयुक्तालय - अंतर्गत विविध अधिकाऱ्यांच्या भरतीसाठी घेण्यात येणाऱ्या चाळणी परीक्षेसाठी उपयुक्त अशा मागील परीक्षातील प्रश्नसंग्रहांचे संकलन

- * सूचना : खालील परीक्षामध्ये विचारल्या गेलेल्या प्रश्नांची सुधारित अभ्यासक्रमातील घटक आणि उपघटकनिहाय परीक्षाभिमुख मांडणी केलेली आहे -

महिला बालविकास आयुक्तालय अधिकारी परीक्षा (२००२-१८)

- १) निरीक्षक प्रमाणित शाळा व संस्था, सुधार प्रशासन शाखा परीक्षा, ६ जानेवारी, २००२
- २) महिला व बालकल्याण अधिकारी सरळसेवा परीक्षा, २९ फेब्रुवारी २००४
- ३) निरीक्षक प्रमाणित शाळा व संस्था, सुधार प्रशासन शाखा परीक्षा, २० जून २००४
- ४) महिला व बालकल्याण अधिकारी सरळसेवा परीक्षा, १८ जुलै २०१०
- ५) निरीक्षक प्रमाणित शाळा व संस्था, सुधार प्रशासन शाखा परीक्षा, ३ ऑक्टोबर २०१०
- ६) महिला व बालकल्याण अधिकारी सरळसेवा परीक्षा, ७ ऑक्टोबर २०१२
- ७) महिला व बालकल्याण अधिकारी सरळसेवा परीक्षा, २४ जानेवारी २०१६
- ८) महिला व बालकल्याण अधिकारी सरळसेवा परीक्षा, २३ डिसेंबर २०१८

समाजकल्याण अधिकारी परीक्षा (१९९७-२०१३)

- १) समाजकल्याण अधिकारी चाळणी परीक्षा, २ फेब्रुवारी १९९७
- २) विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी चाळणी परीक्षा, ६ ऑगस्ट २००६
- ३) समाजकल्याण अधिकारी सरळ सेवा भरती परीक्षा, ७ जून २००९
- ४) गृहप्रमुख, शासकीय मागासवर्गीय वसतिगृह सरळ सेवा भरती परीक्षा, ७ ऑक्टोबर २०१०
- ५) समाजकल्याण अधिकारी सरळ सेवा भरती परीक्षा, २० जानेवारी २०१३
- ६) विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी व तत्सम पद, ९ जून २०१३

सहायक आयुक्त/प्रकल्प अधिकारी परीक्षा (२००१-१५)

- १) सहायक आयुक्त/प्रकल्प अधिकारी/ सहायक प्रकल्प अधिकारी परीक्षा डिसेंबर, २००१
- २) सहायक प्रकल्प अधिकारी चाळणी परीक्षा, १७ जानेवारी २०१०
- ३) सहायक आयुक्त/प्रकल्प अधिकारी/ सहायक प्रकल्प अधिकारी परीक्षा ३ ऑक्टोबर २०१५

शालेय शिक्षण व क्रीडा अधिकारी/अधीक्षक परीक्षा (२०००-१७)

- १) तालुका क्रीडा अधिकारी परीक्षा, ६ ऑगस्ट २०००
- २) शालेय अधीक्षक, सामान्य प्रशासन चाळणी परीक्षा, १३ ऑक्टोबर २००२
- ३) शिक्षण अधिकारी १८ जानेवारी, २००४
- ४) जिल्हा उपशिक्षण अधिकारी चाळणी परीक्षा, ८ फेब्रुवारी २००९
- ५) जिल्हा उपशिक्षण अधिकारी चाळणी परीक्षा, १७ जुलै २०११
- ६) शालेय अधीक्षक, सामान्य प्रशासन चाळणी परीक्षा, १३ ऑक्टोबर २०१३

- ७) जिल्हा उपशिक्षण अधिकारी चाळणी परीक्षा, ३१ मार्च २०१४
- ८) उपशिक्षण अधिकारी व तत्सम पदे चाळणी परीक्षा, १३ ऑगस्ट २०१७
- ९) उपशिक्षण अधिकारी व तत्सम पदे चाळणी परीक्षा, १३ ऑगस्ट २०१७

(१) महिला व बालविकास आयुक्तालय मर्यादित विभागीय स्पर्धा परीक्षा

महिला व बालविकास आयुक्तालयातील अधिकारी भरती परीक्षा

- १) जिल्हा महिला व बालविकास अधिकारी
- २) बालविकास प्रकल्प अधिकारी ग्रामीण (आयसीडीएस आयुक्तालय)
- ३) अधीक्षक/निरीक्षक प्रमाणित शाळा व संस्था
- ४) रचना व कार्यपद्धती अधिकारी
- ५) अधिव्याख्याता
- ६) सांख्यिकी अधिकारी

पेपर १ : मराठी, इंग्रजी, सामान्यज्ञान, निवडक कायदे व संस्था (१०० प्रश्न, २०० गुण)

(१) मराठी

- १) सर्वसामान्य शब्दसंग्रह
- २) वाक्यरचना
- ३) व्याकरण
- ४) म्हणी व वाक्प्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग
- ५) उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे

(२) इंग्रजी

- 6) Common Vocabulary
- 7) Sentence structure
- 8) Grammar
- 9) Use of Idioms and phrases & their meaning
- 10) Comprehension of passage

(३) सामान्यज्ञान

- ११) महाराष्ट्राचा इतिहास
- १२) महाराष्ट्राचा भूगोल
- १३) गणित
- १४) बुद्धिमत्ता चाचणी
- १५) चालू घडामोडी – जागतिक तसेच भारतातील चालू घडामोडी – राजकीय, औद्योगिक, आर्थिक, सामाजिक, शैक्षणिक, भौगोलिक, खगोलशास्त्रीय, सांस्कृतिक, वैज्ञानिक, इत्यादी

(४) शासनाशी संबंधित निवडक कायदे, संस्था, इ.

- १६) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५
- १७) महाराष्ट्र राज्य लोकसेवा (अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जमाती, भटक्या जमाती/विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास वर्ग यांचेकरिता आरक्षण) अधिनियम, २००१ (महाराष्ट्र लोकसेवा अधिनियम क्र. ८/२००४)
- १८) महाराष्ट्र लोकसेवा अधिनियम, २०१५ (सेवा हमी कायदा)
- १९) शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन व शासकीय कार्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५

- २०) शासनाची विधीविषयक कामकाज चालविण्याची नियमावली, १९८४ (नियम क्रमांक ९२ व १०९)
- २१) राज्य महिला आयोग / महिला आर्थिक विकास महामंडळ
- २२) मानवी हक्क आयोग
- २३) राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग

पेपर क्रमांक – २ : पदाच्या कर्तव्यासाठी आवश्यक ज्ञान (१०० प्रश्न, २०० गुण)

*** भारताचे संविधान, संसद व विधीमंडळ कामकाज व समित्या / १५**

- (१) भारताचे संविधान (सेवाविषयक बाबी व शिक्षणासंबंधित कलमे), संसद व विधीमंडळ कामकाज व विविध समित्या / १५

*** प्रशासकीय कामकाजाचे नियम व आदेश / ५०**

- (२) महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ / ५
- (३) महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९७९ / ५
- (४) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम, १९७९ / ५
- (५) महाराष्ट्र नागरी सेवा (पदग्रहण अवधी, स्वीयेतर सेवा, निलंबन काळातील प्रदाने) नियम, १९८१ / ५
- (६) महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम, १९८१ / ५
- (७) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वेतन) नियम, १९८१ / ५
- (८) महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तिवेतन) नियम, १९८२ / ५
- (९) महाराष्ट्र नागरी सेवा (अंशराशीकरण) नियम, १९८४ / ५
- (१०) मुंबई नागरी सेवा (प्रवासभत्ता) नियम, १९५९ / ५
- (११) विभागीय चौकशी नियम पुस्तिका / ५

*** महिला व बालविकास विभाग, एकात्मिक बालविकास सेवा योजना आयुक्तालय**

- (१२) महिला व बालविकास विभागांतर्गत अंमलबजावणी करण्यात येत असलेले कायदे व योजना / १५
- (१३) महाराष्ट्र राज्य बालन्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) नियम, २०१८ / ५
- (१४) एकात्मिक बालविकास सेवा योजना आयुक्तालयांतर्गत अंमलबजावणी करण्यात येत असलेल्या योजना / १५

(२) शालेय शिक्षण व क्रीडा विभागातील क्रीडा व युवक सेवा संचालनालय

तालुका क्रीडा अधिकारी परीक्षा

चाळणी परीक्षा प्रश्नपत्रिका (१०० प्रश्न, २०० गुण)

- १) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्वाच्या चालू घडामोडी
- २) भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह
- ३) **भारत व महाराष्ट्र** – राज्यशास्त्र व प्रशासन, संविधान, राजकीय प्रणाली, पंचायत राज, माहिती अधिकार कायदा
- ४) **भारतीय अर्थव्यवस्था व खालील बाबींशी निगडित मुद्दे** –
 - १) नियोजन
 - २) संसाधनांचे एकत्रीकरण
 - ३) वृद्धी व विकास
 - ४) रोजगार
 - ५) सर्वसमावेशक वाढ व त्यापासून निर्माण होणारे प्रश्न
- ५) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान
- ६) महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह

- ७) **क्रीडा** – आंतरराष्ट्रीय महत्वाच्या क्रीडा स्पर्धा, खेळाडूंनी विविध स्पर्धांमध्ये नोंदविलेले विक्रम, नामवंत खेळाडूंची आत्मचरित्रे, केंद्र व राज्यशासनाच्या क्रीडाविषयक योजना, केंद्र व राज्यशासनाचे क्रीडाविषयक पुरस्कार, क्रीडाविषयक नियम, क्रीडा स्पर्धांमधील विविध बाबी व उदभवणारी परिस्थिती
- ८) **बुद्धिमत्ता चाचणी** – अंकगणित, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, सरासरी, दशांश अपूर्णांक व बुद्ध्यांक मापन

(३) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभागातील

समाजकल्याण आयुक्तालयातील अधिकारी भरती अभ्यासक्रम

- १) सहायक आयुक्त, समाजकल्याण व तत्सम, गट-अ
- २) समाजकल्याण अधिकारी, गट-ब
- ३) गृहप्रमुख, गट-ब

चाळणी परीक्षा प्रश्नपत्रिका

(१) समाजकल्याण –

- १) समाजकार्य – इतिहास व तत्त्वज्ञान, समाजशास्त्र व अर्थशास्त्र
- २) मानवी अभिवृद्धी व व्यक्तिमत्त्व विकास – व्यक्तिमत्त्व व सामाजिकरण
- ३) भारतीय सामाजिक समस्या व उपाययोजना – कारणे, वंचितांच्या (स्त्रिया, मुले, युवक, वयोवृद्ध, दिव्यांग, कुटुंब) समस्या व सामाजिक कायदे
- ४) समाजकल्याण प्रशासन – राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील धोरणे, शासकीय व अशासकीय संघटनांचे कार्यक्रम व सेवा.
- ५) सामाजिक सुरक्षा कायदे – (पीसीआर, पीओए, बालकामगार)
- ६) सामाजिक कार्यकर्त्यांची भूमिका व स्वयंसेवी संस्थांचे योगदान व हस्तक्षेप

(२) सामान्य अध्ययन –

- ७) इतिहास
- ८) भूगोल, लोकसमुदाय व पर्यावरण
- ९) राज्यव्यवस्था, शासन, राजनीती व स्थानिक प्रशासन
- १०) अर्थव्यवस्था
- ११) विज्ञान
- १२) चालू घडामोडी

(३) गृहप्रमुख पद –

- १३) अध्यापन अभियोग्यता
- १४) संशोधन अभियोग्यता
- १५) वाचन आकलन , आधारसामग्री अर्थउकल
- १६) संप्रेषण, माहिती व संज्ञापन तंत्रज्ञान
- १७) उच्च शिक्षण पद्धती
- १८) गृहविज्ञान –पोषक आहार, उपचारशास्त्रीय अन्न
- १९) प्रशासकीय नियम व सुविधा- वसतिगृहांचे उद्देश, प्रशासकीय जबाबदारी, आर्थिक बाबी, सोयीसुविधा पुरवठा, पर्यवेक्षण, पालकत्व, शिस्तपालन
- २०) मानसिक, बौद्धिक, व्यक्तिमत्त्व व कौशल्य विकासातील भूमिका, नवीन उपक्रम

(४) बुद्धिमापन विषयक प्रश्न –

परीक्षाभिमुख तयारीसाठी अभ्यासघटकांचे वर्गीकरण

* सुधारित अभ्यासक्रमातील घटक आणि उपघटकांची मागील २६ परीक्षातील प्रश्नांशी सांगड घातल्यास चाळणी परीक्षेची तयारी करताना त्याचे आपणास पुढील विभाग करता येतात. आपणास जी परीक्षा द्यावयाची आहे त्याशी संबंधित घटक आणि उपघटकांचा परीक्षाभिमुख अभ्यास करणे सोपे जावे या हेतूने सदर वर्गीकरण निश्चितच उपयुक्त आणि मार्गदर्शक ठरू शकते -

- १) इतिहास - भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह
- २) भूगोल - महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह
- ३) राजकीय व्यवस्था - राज्यशास्त्र व प्रशासन, संविधान, राजकीय प्रणाली, पंचायत राज
- ४) भारतीय अर्थव्यवस्था
- ५) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान
- ६) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्त्वाच्या चालू घडामोडी
- ७) लोकसमुदाय व पर्यावरण
- ८) बुद्धिमत्ता चाचणी व गणित
- ९) मराठी - सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाकप्रचार, उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे
- १०) इंग्रजी - Vocabulary, Sentence structure, Grammar, Idioms and phrases, Comprehension
- ११) समाजकार्य व सामाजिक कार्यकर्त्यांची भूमिका
- १२) मानवी अभिवृद्धी व व्यक्तिमत्त्व विकास - मानव विकास, व्यक्तिमत्त्व व सामाजीकरण
- १३) बालकांचा शारीरिक, मानसिक व बौद्धिक विकास
- १४) भारतीय सामाजिक समस्या व उपाययोजना
- १५) महिला व बालविकास विभागाच्या योजना
- १६) एकात्मिक बालविकास आयुक्तालयाच्या योजना
- १७) समाजकल्याण प्रशासन - गृहप्रमुखाची प्रशासकीय जबाबदारी, अधिकार व कार्ये
- १८) शासनाशी संबंधित निवडक संस्था व आयोग - केंद्रीय व राज्य मानवी हक्क आयोग, राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग, राज्य महिला आयोग, महिला आर्थिक विकास महामंडळ
- १९) शासनाशी संबंधित निवडक कायदे - पेपर १ व २ मधील कायदे, प्रशासकीय कामकाजाचे नियम व आदेश, महिला व बालविकास विभागाद्वारे अंमलबजावणी होणारे कायदे, सामाजिक सुरक्षा कायदे, महाराष्ट्र राज्य बालन्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) नियम, २०१८
- २०) गृहविज्ञान - पोषक आहार, उपचारशास्त्रीय अन्न
- २१) अध्यापन अभियोग्यता
- २२) क्रीडाविज्ञान आणि शारीरिक शिक्षण
- २३) उच्च शिक्षण पद्धती
- २४) माहिती व संज्ञापन तंत्रज्ञान
- २५) संप्रेषण
- २६) संशोधन अभियोग्यता
- २७) आधारसामग्री अर्थउकल

- * महत्त्वाची सूचना : वरील नमूद सर्वच्या सर्व घटक आणि उपघटकांची तयारी करणे अनिवार्य नसून आपण जी चाळणी परीक्षा देत असाल त्यास संबंधित व पूरक असणाऱ्या निवडक घटकांचाच अभ्यास करावा.

महत्त्वाचे मुद्दे

- (१) इतिहास – भारतीय स्वातंत्र्य लढा व आधुनिक भारताचा इतिहास महाराष्ट्रासह
- १) युरोपियन आणि अँग्लो – ब्रिटिश युद्धे
 - २) ब्रिटिश प्रशासन – गव्हर्नर जनरल्स आणि व्हाईसरॉयांची भूमिका
 - ३) ब्रिटिश राजवटीतील घटनात्मक सुधारणा, कायदे, आयोग व समित्या
 - ४) सामाजिक धार्मिक सुधारणा, शिक्षण आणि प्रेस
 - ५) ब्रिटिश राजवटीचा आर्थिक परिणाम
 - ६) राष्ट्रवाद आणि राजकीय संघटनांचा उदय
 - ७) क्रांतिकारक संघटना व राष्ट्रवाद
 - ८) काँग्रेस पक्ष – संस्थापक, अधिवेशने, ठराव, स्वातंत्र्य चळवळी – स्वदेशी, असहयोग, सविनय कायदेभंग, भारत छोडो
 - ९) शेतकरी आंदोलन आणि कृषी सुधारणा, कामगार चळवळी आणि कामगार संघटना
 - १०) स्वातंत्र्य आणि संबंधित समस्या, संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ व स्वातंत्र्योत्तर भारत
- (२) भूगोल – महाराष्ट्र, भारत व जगाचा भूगोल महाराष्ट्राच्या भारांशासह
- १) सूर्यमाला आणि पृथ्वी – अक्षांश आणि रेखांश, भूकंप आणि ज्वालामुखी, खडक
 - २) जागतिक विभाग – भौगोलिक वैशिष्ट्ये, हवामान – वातावरण, वारे आणि महासागर प्रवाह
 - ३) जगाचा सामाजिक भूगोल – लोकसंख्या, भाषा, वंश, भौगोलिक राजकारण, जागतिक स्थाने आणि सीमा
 - ४) जगाचा आर्थिक भूगोल – खनिजे आणि ऊर्जा साधने, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, वने आणि पर्यावरण, कृषी
 - ५) भारताचा भौतिक भूगोल – हिमालय, पर्वत, पठार, वाळवंट क्षेत्र, किनारी भाग, बेटे, नद्या, हवामान व पर्जन्यमान
 - ६) भारताचा सामाजिक व राजकीय भूगोल – लोकसंख्या, भाषा, जमाती, स्थाने आणि सीमा, भौगोलिक राजकारण
 - ७) भारताचा आर्थिक भूगोल – कृषी, वनस्पती, वने, खनिजे, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार
 - ८) महाराष्ट्राचा भौतिक भूगोल – सह्याद्री आणि त्याच्या पर्वतरांगा, नद्या आणि धरणे, खडक, माती, पीके, वने व वनस्पती
 - ९) महाराष्ट्राचा सामाजिक व राजकीय भूगोल – लोकसंख्या, स्थलांतर, जमाती, जिल्ह्यांची निर्मिती व सीमारेषा
 - १०) महाराष्ट्राचा आर्थिक भूगोल – कृषी, वनस्पती, खनिजे, ऊर्जा संसाधने, उद्योग, वाहतूक आणि पर्यटन, शहरे, व्यापार
- (३) राजकीय व्यवस्था – भारत व महाराष्ट्र – राज्यशास्त्र व प्रशासन, संविधान, राजकीय प्रणाली, पंचायत राज
- १) संविधान
 - २) राजकीय प्रणाली
 - ३) राज्यशास्त्र व प्रशासन
 - ४) पंचायत राज
 - ५) माहिती अधिकार कायदा
- १) संविधान सभा, स्रोत, समित्या, चिन्हे, प्रस्तावना, ठळक आणि मूलभूत वैशिष्ट्ये, कलमे
 - २) मूलभूत हक्क/एफआर, डीपी, एफडी, घटना दुरुस्त्या, आयोग आणि मंडळे
 - ३) केंद्र-राज्य संबंध, न्यायपालिका
 - ४) संसद, राज्य विधीमंडळ, राजकीय पक्ष व निवडणुका

- ५) केंद्रीय प्रशासकीय यंत्रणा - कार्यकारी, विधिमंडळ
- ६) राज्य सरकार आणि प्रशासन - कार्यकारी, विधिमंडळ
- ७) स्थानिक स्वराज्य संस्थांची उत्क्रांती, ७३ वी आणि ७४ वी दुरुस्ती, जिल्हा प्रशासन
- ८) ग्रामपंचायत, तालुका पंचायत, जिल्हा परिषद आणि ग्रामविकास
- ९) माहिती अधिकार कायदा - उत्क्रांती, उद्देश, महत्वाची कलमे, दुरुस्त्या व परिशिष्टे
- १०) माहिती अधिकार कायदा - अंमलबजावणी यंत्रणा, राज्य व केंद्रीय माहिती आयोग, आयुक्त, अधिकारी, अपील

(४) भारतीय अर्थव्यवस्था - पुढील बाबींशी निगडित मुद्दे - नियोजन, संसाधनांचे एकत्रीकरण, वृद्धी व विकास, रोजगार, सर्वसमावेशक वाढ व त्यापासून निर्माण होणारे प्रश्न

- १) नियोजन
- २) संसाधनांचे एकत्रीकरण
- ३) वृद्धी व विकास
- ४) रोजगार
- ५) सर्वसमावेशक वाढ व त्यापासून निर्माण होणारे प्रश्न

- १) नियोजन यंत्रणा, नीती आयोग, जिल्हा नियोजन समिती
- २) राष्ट्रीय उत्पन्न - जीव्हीए, जीडीपी, अर्थसंकल्प, सार्वजनिक खर्च, आर्थिक आणि वित्तीय धोरणे - कर महसूल
- ३) कृषी - ग्रामीण विकास आणि सहकार क्षेत्र
- ४) उद्योग - पायाभूत सुविधा आणि सेवा क्षेत्र, विदेशी व्यापार, बँकिंग
- ५) वाढ आणि विकास - क्षेत्रीय वाढ, एसडीजी, पंचवार्षिक योजना व विकास कार्यक्रम
- ६) विकास कार्यक्रम - महिला, मुले, ज्येष्ठ नागरिक यांच्या संदर्भात
- ७) रोजगार निर्मिती कार्यक्रम, बेकारी - कारणे, स्वरूप, प्रकार, रोजगार निर्मिती कार्यक्रम
- ८) गरिबी - संकल्पना, गरिबीचे मोजमाप, दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रम
- ९) विविध वंचित गटांच्या संदर्भात सर्वसमावेशकता
- १०) शिक्षण, आरोग्य, सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रातील वाढ - विविध घटकासाठी सवलती व अनुदाने

(५) सामान्य विज्ञान व तंत्रज्ञान

- १) भौतिकशास्त्र (फिजिक्स)
- २) रसायनशास्त्र (केमिस्ट्री)
- ३) प्राणिशास्त्र (झूलॉजी)
- ४) वनस्पतिशास्त्र (बॉटनी)
- ५) आरोग्यशास्त्र (हायजीन)

- १) गतीशास्त्र, उष्णता, लहरी - प्रकाश, ध्वनी, विद्युतचुंबकीय लहरी
- २) विद्युतशास्त्र, चुंबकत्व, अणुविज्ञान, खगोलशास्त्र आणि अंतराळ विज्ञान
- ३) आवर्त सारणी - धातू आणि अधातू, रासायनिक अभिक्रिया - आम्ल, क्षार, संयुगे
- ४) सेंद्रिय रसायनशास्त्र - हायड्रोकार्बन्स, कीटकनाशके, इंधन, वायू, खते
- ५) पेशीविज्ञान व चयापचयन, प्राण्यांचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, प्राणी शरीरविज्ञान
- ६) उपयुक्त आणि हानीकारक प्राणी - पशुपालन, दुग्धव्यवसाय, कुक्कुटपालन
- ७) वनस्पतींचे वर्गीकरण आणि उदाहरणे, कृषीविज्ञान व वनशास्त्र

- ८) उपयुक्त आणि हानिकारक वनस्पती - फलोत्पादन आणि फुलशेती
- ९) मानवी शरीर प्रणाली - चेतासंस्था, रक्ताभिसरण, पचन व उत्सर्जन संस्था, स्नायू व अस्थि,
- १०) आरोग्य आणि रोग - रोगप्रसार व कारक घटक, रोगनिदान, उपचार आणि कार्यक्रम, अन्न आणि पोषण

(६) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्वाच्या चालू घडामोडी -

- १) जागतिक राजकीय घटना - संघटना, आंतरराष्ट्रीय संबंध, मानवी हक्क विषयक घटना, संरक्षणविषयक घटना, जागतिक स्तरावरील आर्थिक घडामोडी
- २) राष्ट्रीय राजकीय घटना - निवडणुका, प्रशासन, न्यायालयीन निकाल, आयोग, कायदे व घटनादुरुस्त्या, आंदोलने
- ३) आर्थिक व वित्तीय घटना अर्थसंकल्प व सार्वजनिक वित्त, बँकिंग व वित्त, कृषी व ग्रामीण विकास, दारिद्र्य व बेकारी, विदेश व्यापार,
- ४) वैज्ञानिक घटना - ऊर्जा तंत्रज्ञान व आण्विक प्रकल्प, आयसीटी, अवकाशविज्ञान, वैज्ञानिक संस्था व संशोधक, जैवतंत्रज्ञान, रोगविज्ञान
- ५) सामाजिक व शैक्षणिक घटना - सामाजिक सुरक्षेचे उपक्रम व पुढाकार, शैक्षणिक व आरोग्य क्षेत्रातील घटना, रोजगार निर्मिती व कौशल्य विकास
- ६) भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना - प्रकाशझोतातील स्थळे, राजकीय भूगोल, पर्यावरण परिषदा, संवर्धन, कायदे, आपत्तीव्यवस्थापन
- ७) नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती
- ८) पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान
- ९) सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना - संगीत व नृत्य, चित्रपट, यात्रा, संस्था व स्मारके, साहित्यिक घटना
- १०) क्रीडा क्षेत्राविषयक घटना व सामान्यज्ञान - महत्वाचे दिवस व वर्ष, सर्वप्रथम, सर्वात मोठे/छोटे, घटनाक्रम

(७) लोकसमुदाय व पर्यावरण - लोकसमुदाय आणि पर्यावरण आंतरक्रिया, प्रदूषणाचे स्रोत, प्रदूषणाचे घटक आणि त्यांचा मानवी जीवनावरील परिणाम, नैसर्गिक व ऊर्जा साधनसंपत्तीचे शोषण, नैसर्गिक आपत्ती आणि ती कमी करण्यासाठी उपाययोजना

(८) बुद्धिमत्ता चाचणी - अंकगणित, बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, सरासरी, दशांश अपूर्णांक व बुद्ध्यांक मापन

- १) संख्या आणि वर्णमालिका, सांकेतिक भाषा, साम्य, तुलना, वर्गीकरण
- २) मशीन इनपुट आणि चिन्हे, गणितीय तर्क, परिच्छेदांवरून निष्कर्ष काढणे
- ३) विधाने आणि युक्तिवाद, विधाने आणि गृहितके, विधाने आणि निष्कर्ष
- ४) बैठक व मांडणी व्यवस्था, नातेसंबंध
- ५) आकृत्यांवरील प्रश्न, घनावरील प्रश्न
- ६) संख्याप्रणाली - लसावि, मसावि, वर्गमूळ आणि घनमूळ
- ७) बेरीज, वजाबाकी, गुणाकार, भागाकार, दशांश अपूर्णांक, सरासरी, संभाव्यता, टक्केवारी, गुणोत्तर आणि प्रमाण
- ८) वेळ आणि अंतर, रेल्वे, बोट आणि जलप्रवाह, काळ आणि काम
- ९) नफा आणि तोटा, विक्री आणि खरेदी, साधे आणि चक्रवाढ व्याज
- १०) भूमिती - क्षेत्रफळ, घनफळ आणि परिमिती, घड्याळ, कॅलेंडर, वय, दिशानिर्देश, वेन आकृत्यांवरील समस्या

(९) मराठी - सर्वसामान्य शब्दसंग्रह, वाक्यरचना, व्याकरण, म्हणी व वाक्प्रचार यांचा अर्थ आणि उपयोग, उतान्यावरील प्रश्नांची उत्तरे

(१०) इंग्रजी- Common Vocabulary, Sentence structure, Grammar, Use of Idioms and phrases & their

meaning, Comprehension of passage

(११) समाजकार्य व सामाजिक कार्यकर्त्यांची भूमिका

- १) समाजकार्याचा इतिहास व तत्त्वज्ञान
- २) समाजशास्त्र व मानसशास्त्र
- ३) सामाजिक अर्थशास्त्र
- ४) सामाजिक समस्या ओळखण्यात व समुचित धोरणाचा विकास करण्यात समाज कार्यकर्त्यांची भूमिका
- ५) समाजकल्याणात स्वयंसेवी संस्थांचे योगदान व हस्तक्षेप

(१२) मानवी अभिवृद्धी व व्यक्तिमत्त्व विकास

*** मानव विकास -**

- १) व्यक्तीच्या एकूण आयुर्मानातील मानवी अभिवृद्धी व विकास
- २) मानव विकासाची तत्त्वे व सिद्धांत
- ३) मानव विकास हक्काचे यथार्थदर्शन
- ४) कुटुंबाच्या लोकसंख्याशास्त्रीय व सामाजिक परिस्थितीतील बदल
- ५) महिलांचा अभ्यास, कुटुंब कल्याण कार्यक्रम - सद्यःकालीन दृष्टिकोन

*** व्यक्तिमत्त्व व सामाजिकीकरण-**

- १) व्यक्तिमत्त्वाच्या उपपत्ती व सामाजिकीकरण यांचे अध्ययन
- २) सामाजिकीकरणाच्या पद्धती व गतिशीलता
- ३) विभिन्न संस्कृतीतील विविध कुटुंबांच्या संदर्भातील सामाजिकीकरण
- ४) विशेष गरजा असलेली बालके - मध्यस्थीसाठी / हस्तक्षेपासाठी / थांबविण्यासाठी कार्यक्रम
- ५) धोका असलेली बालके - बालकामगार, रस्त्यावरील मुले, बाल दुर्व्यवहार, दीर्घकाल आजारी असलेली बालके

(१३) बालकांचा शारीरिक, मानसिक व बौद्धिक विकास

- १) बाल विकास तत्त्वे व टप्पे आयुर्मान विकास
- २) मानव विकास व वर्तन यांचे सिद्धांत
- ३) मानसिक व बौद्धिक विकास - बुद्ध्यांक, भावनांक
- ४) आयक्यू व इक्यूची व्यक्तिमत्त्व व कौशल्य विकासातील भूमिका
- ५) बाल संगोपन
- ६) बाल्यावस्थापूर्व घ्यावयाची काळजी व विकास - नवीन दिसून येणारे कल, कार्यतंत्रे, संनियंत्रण व देखभाल
- ७) बाल्यावस्थेतील व पौंगडावस्थेतील विकासाच्या समस्या व अकार्यक्षमता मार्गदर्शन व समुपदेशन
- ८) प्रगत बाल अभ्यास पद्धती व बालकांच्या मूल्यमापनातील प्रगती

(१४) भारतीय सामाजिक समस्या व उपाययोजना

- १) भारतीय सामाजिक समस्यांची संकल्पना व कारक घटक यांचे विश्लेषण
- २) भारतातील वंचितांच्या (कुटुंबे, स्त्रिया, मुले, युवक, वयोवृद्ध, दिव्यांग, कुटुंब) समस्या व उपाययोजना
- ३) सामाजिक समस्यांच्या बाबतीतील हस्तक्षेप - सूक्ष्म व मोठ्या स्तरावरील शासनाचे व स्वयंसेवी प्रयत्न

(१५) महिला व बालविकास विभागाच्या योजना

- १) महिला धोरण २००१

- २) महिलांच्या सुरक्षिततेसाठी महाराष्ट्र शासनाच्या योजना - मनोधैर्य
- ३) लैंगिक समानता व महिला हक्कांचे बळकटीकरण - माझी कन्या भाग्यश्री योजना, सुकन्या योजना
- ४) शैक्षणिक उपक्रम - मुलगी वाचवा मुलगी शिकवा, किशोरी शक्ती योजना, राजीव गांधी किशोरी सबलीकरण योजना, सावित्रीबाई फुले कन्या कल्याण पारितोषिक योजना, सावित्रीबाई फुले शिष्यवृत्ती
- ५) आरोग्यविषयक योजना - जननी सुरक्षा अभियान, प्रजनन व बाल आरोग्य कार्यक्रम
- ६) महिला आर्थिक सक्षमीकरण - महिला प्रशिक्षण केंद्र अनुदान, महिलांना स्वयंरोजगार अनुदान, सुमतीबाई सुकळीकर उद्योगिनी महिला सक्षमीकरण योजना

(१६) एकात्मिक बालविकास आयुक्तालयाच्या योजना

- १) एकात्मिक बालविकास सेवा योजनेचे लाभार्थी
- २) आयसीडीएस योजनेची अंमलबजावणी करणारी यंत्रणा
- ३) पूरक पोषण आहार
- ४) लसीकरण - ३ वर्षांपेक्षा कमी वयाची बालके, ३-६ वर्षाची बालके
- ५) आरोग्य तपासणी
- ६) संदर्भ आरोग्य सेवा
- ७) अनौपचारिक शालेयपूर्व शिक्षण
- ८) पोषण आणि आरोग्य शिक्षण
- ९) आरोग्य व स्वच्छता
- १०) गर्भवती व स्तनदामाता - टिटॅनसची लस, लोहयुक्त व जंतुनाशक गोळ्या
- ११) वाढीवर देखरेख - हिमोग्लोबीन, बॉडीमास इंडेक्स तपासणी
- १२) जीवन कौशल्य - १५ ते ४५ वर्षांच्या महिला
- १३) व्यवसायिक प्रशिक्षण - १९ ते १८ वर्षांच्या किशोरी
- १४) कुपोषण मुक्तीसाठी ग्राम बाल विकास केंद्रे
- १५) बाल संगोपन योजना

(१७) समाजकल्याण प्रशासन

- १) सामाजिक न्याय खाते - रचना, विभाग, संचालनालये, आयुक्तालये
- २) राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील शासकीय व स्वयंसेवी संस्था - रचना, कार्ये, भूमिका व धोरणे
- ३) शासकीय व अशासकीय संघटनांचे कार्यक्रम व सेवा - कुटुंबे, स्त्रिया, युवक, वयोवृद्ध व मुले यांच्यासाठी
- ४) कुटुंबे, मुले, स्त्रिया, वयस्कर आणि विशेष गरजा असलेले लोक यांच्याबाबतीत समाज कार्याद्वारे हस्तक्षेप

*** गृहप्रमुखाची प्रशासकीय जबाबदारी, अधिकार व कार्ये**

- १) वसतिगृहांचे उद्देश, नियम व सुविधा पुरवठा
- २) गृहप्रमुखाची प्रशासकीय व आर्थिक जबाबदारी
- ३) पर्यवेक्षण, पालकत्व, शिस्तपालन

(१८) शासनाशी संबंधित निवडक संस्था व आयोग -

- १) केंद्रीय व राज्य मानवी हक्क आयोग
- २) राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग
- ३) राज्य महिला आयोग

४) महिला आर्थिक विकास महामंडळ

* केंद्रीय व राज्य मानवी हक्क आयोग

- १) मानवी हक्क आयोगाची निर्मिती, स्वरूप, कायदेशीर आधार, उद्दिष्ट्ये
- २) केंद्रीय व राज्य मानवी हक्क आयोगाची रचना - अध्यक्ष, सदस्य - निवड, नेमणुका, कालावधी, जबाबदाऱ्या
- ३) आयोगाचे कामकाज - अधिकार, भूमिका, कार्ये, यंत्रणा व अधिकारी
- ४) महाराष्ट्र मानवी हक्क आयोगाची महत्त्वाची कामगिरी व योगदान
- ५) मानवी हक्क आयोगाशी संबंधित महत्त्वाच्या बाबी

* राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग

- १) राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोगाची निर्मिती, स्वरूप, कायदेशीर आधार, उद्दिष्ट्ये
- २) राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोगाची रचना - अध्यक्ष, सदस्य - निवड, नेमणुका, कालावधी, जबाबदाऱ्या
- ३) राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोगाचे कामकाज - अधिकार, भूमिका, कार्ये, यंत्रणा व अधिकारी
- ४) राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोगाची महत्त्वाची कामगिरी व योगदान
- ५) राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोगाशी संबंधित महत्त्वाच्या बाबी

* राज्य महिला आयोग

- १) राज्य महिला आयोगाची निर्मिती, स्वरूप, कायदेशीर आधार, उद्दिष्ट्ये
- २) राज्य महिला आयोगाची रचना - अध्यक्ष, सदस्य - निवड, नेमणुका, कालावधी, जबाबदाऱ्या
- ३) राज्य महिला आयोगाचे कामकाज - अधिकार, भूमिका, कार्ये, यंत्रणा व अधिकारी

* महिला आर्थिक विकास महामंडळ

- १) महिला आर्थिक विकास महामंडळ - रचना, कार्ये, कामगिरी
- २) महिला आर्थिक विकास महामंडळाच्या योजना व योगदान

(१९) शासनाशी संबंधित निवडक कायदे

- १) पेपर १ मधील महत्त्वाचे कायदे
- २) महिला व बालविकास विभागाद्वारे अंमलबजावणी होणारे कायदे
- ३) सामाजिक सुरक्षा कायदे
- ४) महाराष्ट्र राज्य बालन्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) नियम, २०१८
- ५) प्रशासकीय कामकाजाचे नियम व आदेश - पेपर २ मधील महत्त्वाचे कायदे

* पेपर - १ मधील महत्त्वाचे कायदे

- १) माहितीचा अधिकार अधिनियम, २००५
- २) महाराष्ट्र लोकसेवा अधिनियम, २०१५ (सेवा हमी कायदा)
- ३) शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन व शासकीय कार्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५
- ४) शासनाची विधीविषयक कामकाज चालविण्याची नियमावली, १९८४

* महिला व बालविकास विभागाद्वारे अंमलबजावणी होणारे कायदे

- १) अनैतिक व्यापार प्रतिबंध अधिनियम १९५६
- २) हुंडा प्रतिबंध कायदा १९६१
- ३) वैद्यकीय गर्भपात अधिनियम १९७१

- ४) लिंग निदान प्रतिबंधक अधिनियम, गर्भधारणापूर्व व प्रसूतिपूर्व निदान तंत्र अधिनियम, १९९४
- ५) कौटुंबिक हिंसाचार पासून महिलांचे संरक्षण अधिनियम कायदा २००५
- ६) लैंगिक हिंसा प्रतिबंध - पॉस्को, शक्ती कायदा
- ७) महिला कल्याणासाठीचे कायदे

*** सामाजिक सुरक्षा कायदे**

- १) महाराष्ट्र राज्य लोकसेवा (अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, विमुक्त जमाती, भटक्या जमाती/विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास वर्ग यांचेकरिता आरक्षण) अधिनियम, २००१ (महाराष्ट्र लोकसेवा अधिनियम क्र. ८/२००४)

*** महाराष्ट्र राज्य बालन्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) नियम, २०१८**

- १) बालन्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियमाचा उद्देश व गरज
- २) बालन्याय अधिनियमातील महत्त्वाची कलमे व तरतुदी, शिक्षेची तरतूद
- ३) बालन्याय अधिनियमाशी संबंधित यंत्रणा व अधिकारी
- ४) बालक हक्कांचा जाहीरनामा
- ५) बालकामगार मुक्ती अभियान

*** प्रशासकीय कामकाजाचे नियम व आदेश - पेपर २ मधील महत्त्वाचे कायदे**

- १) महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१
- २) महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९७९
- ३) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम, १९७९
- ४) महाराष्ट्र नागरी सेवा (पदग्रहण अवधी, स्वीयेतर सेवा, निलंबन काळातील प्रदाने) नियम, १९८१
- ५) महाराष्ट्र नागरी सेवा (रजा) नियम, १९८१
- ६) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वेतन) नियम, १९८१
- ७) महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तिवेतन) नियम, १९८२
- ८) महाराष्ट्र नागरी सेवा (अंशराशीकरण) नियम, १९८४
- ९) मुंबई नागरी सेवा (प्रवासभत्ता) नियम, १९५९
- १०) विभागीय चौकशी नियम पुस्तिका

(२०) गृहविज्ञान - पोषक आहार, उपचारशास्त्रीय अन्न

- १) पोषक आहाराचे मूलघटक
- २) पोषक आहार विषयक जीव-रसायनशास्त्र
- ३) अन्नविषयक सूक्ष्मजीवशास्त्र
- ४) सार्वजनिक पोषक आहार
- ५) उपचारशास्त्रीय पोषक आहार

(२१) अध्यापन अभियोग्यता

- १) अध्यापनाचे स्वरूप, उद्दिष्टे, वैशिष्ट्ये, मूलभूत व आवश्यक बाबी
- २) अध्ययनकर्त्याची वैशिष्ट्ये
- ३) अध्यापनावर परिणाम करणारे घटक
- ४) अध्यापनाच्या पद्धती
- ५) अध्यापन साधने

६) मूल्यमापन पद्धती

(२२) क्रीडाविज्ञान आणि शारीरिक शिक्षण

- १) क्रीडाशास्त्र
- २) शारीरिक शिक्षण
- ३) क्रीडा मानसशास्त्र
- ४) क्रीडा प्रशिक्षण व मार्गदर्शन - प्रशिक्षण संस्था व क्रीडा विद्यापीठे
- ५) क्रीडा व्यवस्थापन - क्रीडा स्पर्धांचे आयोजन , क्रीडा स्पर्धादरम्यान उद्भवणारी परिस्थिती

(२३) उच्च शिक्षण पद्धती

- १) भारतातील उच्च शिक्षण व संशोधन संस्थांची संरचना
- २) औपचारिक व दूरशिक्षण
- ३) व्यावसायिक /तांत्रिक व सर्वसाधारण शिक्षण
- ४) मूल्य आधारित शिक्षण

(२४) माहिती व संज्ञापन तंत्रज्ञान

- १) माहिती व संज्ञापन तंत्रज्ञान - अर्थ, फायदे, तोटे व वापर
- २) सर्वसाधारण संक्षिप्त रूपे व परिभाषा
- ३) इंटरनेट व ई मेलचे मूलभूत आधार

(२५) संप्रेषण

- १) संप्रेषणाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये, टप्पे
- २) संप्रेषणाचे प्रकार
- ३) अवरोधक आणि परिणामकारक वर्ग संप्रेषण

(२६) संशोधन अभियोग्यता

- १) संशोधनाचा अर्थ, वैशिष्ट्ये आणि प्रकार
- २) संशोधनाचे टप्पे
- ३) संशोधनाच्या पद्धती, संशोधनाचे नीतिशास्त्र
- ४) शोधनिबंध, लेख, कार्यसत्र, चर्चासत्र, परिषद व परिसंवाद
- ५) प्रबंध लेखन त्याची वैशिष्ट्ये आणि रूपरेखा

(२७) आधारसामग्री अर्थउकल

- १) आधारसामग्रीचे स्रोत, संपादन आणि अर्थउकल
- २) संख्यात्मक व गुणात्मक आधारसामग्री
- ३) आधारसामग्रीचे आलेखीय प्रतिरूपण व प्रतिचित्रण

तालुका क्रीडा अधिकारी, महिला बालविकास आयुक्तालय अधिकारी, समाजकल्याण अधिकारी
चाळणी परीक्षेसाठी उपयुक्त मागील परीक्षातील प्रश्नसंग्रह

(५) राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय महत्वाच्या चालू घडामोडी

- १) जागतिक राजकीय घटना - संघटना, आंतरराष्ट्रीय संबंध, मानवी हक्क विषयक घटना, संरक्षणविषयक घटना, जागतिक स्तरावरील आर्थिक घडामोडी
- २) राष्ट्रीय राजकीय घटना - निवडणुका, प्रशासन, न्यायालयीन निकाल, आयोग, कायदे व घटनादुरुस्त्या, आंदोलने
- ३) आर्थिक व वित्तीय घटना अर्थसंकल्प व सार्वजनिक वित्त, बँकिंग व वित्त, कृषी व ग्रामीण विकास, दारिद्र्य व बेकारी, विदेश व्यापार
- ४) वैज्ञानिक घटना - ऊर्जा तंत्रज्ञान व आण्विक प्रकल्प, आयसीटी, अवकाशविज्ञान, वैज्ञानिक संस्था व संशोधक, जैवतंत्रज्ञान, रोगविज्ञान
- ५) सामाजिक व शैक्षणिक घटना - सामाजिक सुरक्षेचे उपक्रम व पुढाकार, शैक्षणिक व आरोग्य क्षेत्रातील घटना, रोजगार निर्मिती व कौशल्य विकास
- ६) भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना - प्रकाशझोतातील स्थळे, राजकीय भूगोल, पर्यावरण परिषदा, संवर्धन, कायदे, आपत्तीव्यवस्थापन
- ७) नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती
- ८) पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान
- ९) सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना - संगीत व नृत्य, चित्रपट, यात्रा, संस्था व स्मारके, साहित्यिक घटना
- १०) क्रीडा क्षेत्राविषयक घटना व सामान्यज्ञान - महत्वाचे दिवस व वर्ष, सर्वप्रथम, सर्वात मोठे/छोटे, ऐतिहासिक घटनाक्रम

तालुका क्रीडा अधिकारी/शिक्षण अधिकारी/अधीक्षक परीक्षा (२०००-१७)

- १) तालुका क्रीडा अधिकारी परीक्षा, ६ ऑगस्ट २०००
- २) शालेय अधीक्षक, सामान्य प्रशासन चाळणी परीक्षा, १३ ऑक्टोबर २००२
- ३) शिक्षण अधिकारी १८ जानेवारी, २००४
- ४) जिल्हा उपशिक्षण अधिकारी चाळणी परीक्षा, ८ फेब्रुवारी २००९
- ५) जिल्हा उपशिक्षण अधिकारी चाळणी परीक्षा, १७ जुलै २०११
- ६) शालेय अधीक्षक, सामान्य प्रशासन चाळणी परीक्षा, १३ ऑक्टोबर २०१३
- ७) जिल्हा उपशिक्षण अधिकारी चाळणी परीक्षा, ३१ मार्च २०१४
- ८) उपशिक्षण अधिकारी व तत्सम पदे चाळणी परीक्षा, १३ ऑगस्ट २०१७
- ९) उपशिक्षण अधिकारी व तत्सम पदे चाळणी परीक्षा, १३ ऑगस्ट २०१७

१) जागतिक राजकीय घटना - संघटना, आंतरराष्ट्रीय संबंध, संरक्षणविषयक घटना

- १) न्यूयॉर्कच्या बहुमजली वर्ल्ड ट्रेड सेंटरच्या जुळ्या इमारतीवर या दिवशी दहशतवाद्यांनी हल्ला केला.
१) ११ ऑक्टोबर २००१ २) १३ डिसेंबर २००१ ३) १७ सप्टेंबर २००० ४) ११ सप्टेंबर २००१

२) २०१६ मधील लष्करी सरावाबाबत जोड्या लावा :

देश	सरावाचे नाव
अ) भारत व चीन	I) मित्रशक्ती
ब) भारत व श्रीलंका	II) सूर्य किरण
क) भारत व बांग्लादेश	III) हातात हात
ड) भारत व नेपाळ	IV) संप्रिती

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	I	II	III	IV
२)	III	I	II	IV
३)	III	I	IV	II
४)	I	III	IV	II

३) दि. ७ ते १८ नोव्हेंबर, २०१६ या कालावधीत जागतिक हवामान बदल परिषद कोणत्या राष्ट्रात पार पडली ?

१) पॅरिस (फ्रान्स) २) जेनेव्हा (स्वित्झर्लंड) ३) अथेन्स (ग्रीस) ४) माराकेश (मोरोक्को)

४) अलीकडे कोणत्या मोठ्या देशात लोकशाही प्रस्थापित करावी यासाठी तरुणांनी यशस्वी लढा दिला २०१० ?

१) इजिप्त २) इराक ३) इथिओपिया ४) ट्युनिशिया

५) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या रासायनिक शस्त्र बंदी करारावर खालीलपैकी कोण, कोणत्या देशांनी स्वाक्षरी केली नाही ?

अ) सिरीया ब) उत्तर कोरिया क) इजिप्त ड) पाकिस्तान

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त (ब), (क), (ड) २) फक्त (क), (ड), (अ) ३) फक्त (ड), (अ), (ब) ४) फक्त (अ), (ब), (क)

६) खालीलपैकी कोणत्या संस्थेचा भारत सभासद नाही ?

१) राष्ट्रकुल परिषद २) सार्क ३) OPEC ४) एशियन

७) SAARC ही अक्षरे कोणत्या आस्थापनेसाठी वापरली जातात ?

१) साऊथ एशियन असोसिएशन फॉर रिजनल कॉ-ऑपरेशन
२) साऊथ एशियन अँड आफ्रिकन रिजनल सेंटर
३) साऊथ आफ्रिकन अँड एशियन रिजनल सेंटर
४) साऊथ एशियन अँड अंटार्क्टिक रिसर्च सेंटर

८) ५ वी 'ब्रिक्स' परिषद २६-२७ मार्च २०१३ रोजी पार पडली. एकंदरीत 'ब्रिक्स' देशांबाबत पुढील विधाने पहा :

A) जगाच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्रापैकी २६ टक्के क्षेत्र या देशांनी व्यापले आहे.
B) जगाच्या एकूण लोकसंख्येपैकी ४३ टक्के लोकसंख्या या देशांची आहे.
C) या देशांचा जागतिक व्यापार १७ टक्के आहे.
D) ही परिषद बिजिंग येथे आयोजित करण्यात आली होती.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

१) (A) आणि (B) २) (B) आणि (C) ३) (A), (B) आणि (C) ४) (A), (B), (C), (D)

९) भारत-पाकिस्तान युद्धामधील 'कारगील' हा शब्द कशाशी संबंधित आहे ?

- १) सरोवर २) टेकड्या ३) जमात ४) बटालियन

२) राष्ट्रीय राजकीय घटना - निवडणुका, न्यायालयीन निकाल, आयोग, आंदोलने

१) महाराष्ट्रात 'महात्मा गांधी तंटामुक्त गाव' ही मोहिम केव्हा सुरु झाली ?

- १) २६ जानेवारी २००७ २) १५ ऑगस्ट २००७ ३) २६ जानेवारी २००८ ४) १ मे २००८

२) राष्ट्रीय सुरक्षा दलाचे (NSG) मुंबई, कोलकाता, हैद्राबाद आणि चेन्नई पाठोपाठ पाचव्या केंद्राचे उद्घाटन कोणत्या राज्यात झाले ?

- १) आसाम २) गुजरात ३) हरियाणा ४) पंजाब

३) भारतीय राज्यघटनेतील ९३वी घटना दुरुस्ती कशा संदर्भात झालेली आहे ?

- १) प्राथमिक शिक्षण २) माध्यमिक शिक्षण ३) उच्च शिक्षण ४) तांत्रिक शिक्षण

४) 'सारथ' हे आहे.

- १) लष्करी जड वाहन २) तोफवाहू वाहन ३) हेलिकॉप्टर ४) हलके बॉम्बफेकी विमान

३) आर्थिक व वित्तीय घटना - अर्थसंकल्प, वित्त, बँकिंग, कृषी व ग्रामीण विकास

१) नवव्या पंचवार्षिक योजनेमध्ये विकास दर किती टक्के गृहीत धरला आहे ?

- १) ४% २) ४.५% ३) ६.५% ४) ६%

२) स्थायी (Sustainable) विकास जागतिक परिषद ही ऑगस्ट, २००२ अखेरीस.....या शहरात भरली होती.

- १) जोहान्सबर्ग २) किलिमांजारो ३) दर्बान ४) झांझीबार

३) पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी ८ नोव्हेंबर, २०१६ रोजी नोटबंदीचा निर्णय घेतला.

विधान I - देशांतर्गत अर्थव्यवस्थेतील नकली नोटा बंद करण्याकरिता

विधान II - दहशतवादी कारवायांना आळा घालण्यासाठी

विधान III - काळा पैसा बाहेर काढण्यासाठी

विधान IV - भ्रष्टाचार रोखण्यासाठी

पर्यायी उत्तरे :

- १) विधाने I आणि IV बरोबर २) विधाने II आणि III बरोबर
३) विधाने चारही बरोबर ४) विधाने चारही चूक

४) वैज्ञानिक घटना - तंत्रज्ञान, आयसीटी, अवकाशविज्ञान, जैवतंत्रज्ञान, रोगविज्ञान

१) गुगलचा सध्याचा औपचारिक लोगो कोणी तयार केला आहे ?

- १) जेरी यांग २) डेव्हिड फिला ३) रुथ केडर ४) अँड्र्यू मॅकेलन

- २) २०१३ वर्षातील भारताच्या 'मंगळ मोहिमेमध्ये' कोण कोण सहभागी आहेत ?
 अ) एस. के. शिवकुमार ब) एम. एन्नादुराई क) पी. कुन्हीकृष्णन ड) रघुनाथ माशेलकर
पर्यायी उत्तरे :
 १) फक्त (अ), (ब), (क) २) फक्त (ब), (क), (ड)
 ३) फक्त (क), (ड), (अ) ४) फक्त (ड), (अ), (ब)

- ३) पुढीलपैकी कोणत्या ठिकाणी इस्रोचे केंद्र नाही ?
 १) अहमदाबाद २) हैद्राबाद ३) तिरुअनंतपुरम ४) श्रीहरीकोटा

५) सामाजिक व शैक्षणिक घटना - सामाजिक सुरक्षेचे उपक्रम व पुढाकार

- १) आंतरराष्ट्रीय अन्न धोरण संशोधन संस्थेने ऑक्टोबर २०१६ मध्ये घोषित केलेल्या अहवालानुसार भारताचे जागतिक क्षुधा मानांकन (Global Hunger Index) मध्ये कितवे स्थान होते ?
 १) ९७ वे २) ९८ वे ३) ९९ वे ४) १०० वे
- २) यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ येथे आहे.
 १) पुणे २) औरंगाबाद ३) नाशिक ४) मुंबई
- ३) सुंदरलाल बहुगुणा यांनी नेतृत्व केलेले पर्यावरण क्षेत्रातील आंदोलन नावाने प्रसिद्ध आहे.
 १) चिपको आंदोलन २) अँपको आंदोलन ३) नर्मदा बचाव आंदोलन ४) सायलेंट व्हॅली आंदोलन

६) भौगोलिक व पर्यावरणविषयक घटना - स्थळे, पर्यावरण परिषदा, आपत्तीव्यवस्थापन

- १) खालीलपैकी कोणते शहर हे हिमाचल प्रदेश राज्याची दुसरी राजधानी (२०१७) म्हणून घोषित झाली आहे ?
 १) बिलासपूर २) हमीरपूर ३) कुल्लू ४) धर्मशाला
- २) महात्मा बांधी यांच्या जगातील सर्वात उंच पुतळ्याबाबत खालील विधाने विचारात घ्या :
 A) हा ब्राँझ पुतळा गांधी मैदान, पाटणा येथे आहे.
 B) हा ब्राँझ पुतळा गांधी मैदान, नवी दिल्ली येथे आहे.
 C) हा पुतळा ७० फूट उंच आणि २५ टन वजनी आहे.
 D) या पुतळ्याचे अनावरण १५ फेब्रुवारी, २०१३ रोजी भारताच्या राष्ट्रपतीने केले.
 E) या पुतळ्याचे अनावरण १५ फेब्रुवारी २०१३ रोजी बिहारच्या मुख्यमंत्र्यांनी केले.
 वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?
 १) (A) (C) आणि (D) २) (B), (C) आणि (E) ३) (A), (C) आणि (E) ४) (B), (C), आणि (D)

७) नेमणुका, नियुक्ती व प्रकाशझोतातील व्यक्ती

- १) खालीलपैकी विसंगत पर्याय ओळखा :
 १) श्री. वेंकटरामन २) श्री. फकरुद्दीन अली अहमद
 ३) श्री. लाल बहादूर शास्त्री ४) ग्यानी झैलसिंग

- २) भारताचे पहिले मुस्लीम राष्ट्रपती
- १) डॉ. ए.पी.जे.अब्दुल कलाम
३) श्री. फक्रुद्दीन अली अहमद
- २) डॉ. झाकीर हुसेन
४) डॉ. हुमायून कबीर
- ३) २००८ या वर्षी यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्तविद्यापीठाचे कुलगुरू कोण होते ?
- १) डॉ. राजेंद्र वडनेरे
२) डॉ. राजन वेळूकर
३) डॉ. पंडित पलांडे
४) डॉ. अनंत जोशी
- ४) केंद्रीय कर्मचाऱ्यांसाठी नेमलेल्या सहाय्या वेतन आयोगाचे अध्यक्ष कोण आहेत ?
- १) डॉ. मुणगेकर
२) न्या. बी. एन. श्रीकृष्ण
३) न्या. रंगनाथ मिश्रा
४) न्या. ए. आर. लक्ष्मणन
- ५) 'राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाचे' अध्यक्ष कोण आहेत ?
- १) डॉ. सॅम पित्रोदा
३) डॉ. पिल्ले
- २) डॉ. एम. एस्. स्वामीनाथन
४) पी. बलराम
- ६) श्री. जी. एम. सी. बालयोगी यांच्या निधनानंतर यांची लोकसभेच्या सभापतीसाठी निवड झाली.
- १) डॉ. मुरली मनोहर जोशी
३) श्री. बिंदुमाधव जोशी
- २) श्री. सुधीर जोशी
४) श्री. मनोहर जोशी
- ७) 'भारत कृषक समाजाची' स्थापना यांनी केली.
- १) कर्मवीर भाऊराव पाटील
३) डॉ. पी. सी. पाटील
- २) कर्मवीर दादासाहेब गायकवाड
४) डॉ. पंजाबराव देशमुख
- ८) २००७ या वर्षी भारताचे रेल्वेमंत्री कोण होते ?
- १) श्री. पी. चिदंबरम्
२) श्री. सोमनाथ चॅटर्जी
३) श्री. नीतिशकुमार
४) श्री. लालूप्रसाद यादव
- ९) फेब्रुवारी २०१२ पर्यंत महाराष्ट्र राज्य मानवाधिकार आयोगाचे अध्यक्ष कोण होते ?
- १) न्यायमूर्ती क्षितिज व्यास
३) न्यायमूर्ती बालकृष्ण बी. के.
- २) न्यायमूर्ती काटजू एम.
४) श्री. आर. के. गायकवाड
- १०) प्रसिद्ध याहू कंपनीच्या अध्यक्षपदी कोणाची निवड करण्यात आली ?
- १) रॉबर्ट कुक
२) अॅलन डोनाल्ड
३) प्रीत सिंग
४) मॉरिसा मेयर
- ११) भारतीय अर्थमंत्रालयाचे मुख्य आर्थिक सल्लागार म्हणून कोणाची नियुक्ती करण्यात आली ?
- १) के. के. बत्रा
२) अवतार सिंग
३) रघुराम राजन
४) उदीत कुलकर्णी
- १२) मालदीव मधील भारताचे उच्चायुक्त म्हणून कोणाची नियुक्ती करण्यात आली ?
- १) राजीव शहारे
२) रतन शहा
३) आशिष जाधव
४) कमलेश कुमार
- १३) खालीलपैकी स्टेट बँक ऑफ इंडियाच्या अध्यक्षपदी प्रथमच कोणत्या महिलेची निवड झाली आहे ?
- १) शिक्षा शर्मा
२) चंदा कोचर
३) अरुंधती भट्टाचार्य
४) शुभलक्ष्मी पानसे

१४) खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य रित्या जुळते ?

- १) अध्यक्ष - राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आयोग - नंदकुमार साई
- २) अध्यक्ष - राष्ट्रीय अनुसूचित जमाती आयोग - एच. एल. दत्त
- ३) अध्यक्ष - राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग - पी. एल. पुनिया
- ४) अध्यक्ष - संघ लोकसेवा आयोग - डेव्हिड आर सिम्लिह

१५) सन २००० मधील सर्वात श्रीमंत व्यक्ती ही आहे.

- १) राहुल बजाज
- २) बिल गेट्स
- ३) किलोस्कर
- ४) रतन टाटा

८) पारितोषिक, पुरस्कार व बहुमान

१) फेब्रुवारी २०१३ मध्ये घोषित झालेल्या सोहळ्यात सर्वोत्कृष्ट चित्रपटाचा ऑस्कर सन्मान कोणत्या चित्रपटास मिळाला ?

- १) लिंकन
- २) लाईफ ऑफ पाय
- ३) आर्गो
- ४) झिरो डार्क थर्टी

२) मलाला युसुफझाई हिला नोबेल नामांकन मिळावे म्हणून कोणत्या वेबसाइटवरून चळवळ उभारण्यात आली ?

- १) नॉमिनेशन डॉट ऑर्ग
- २) प्राईज डॉट ऑर्ग
- ३) चेंज डॉट ऑर्ग
- ४) मूव्ह डॉट ऑर्ग

३) योग्य जोड्या लावा :

‘अ’ गट (पुरस्काराचे नाव)

- अ) शांततेचा नोबेल पुरस्कार
- ब) वैद्यकशास्त्राचा नोबेल पुरस्कार
- क) भौतिकशास्त्राचा नोबेल पुरस्कार
- ड) रसायनशास्त्राचा नोबेल पुरस्कार

‘ब’ गट (पुरस्कार विजेते)

- i) डेव्हिड थोऊलेस
- ii) जुआन मॅन्युअल सॅटोस
- iii) योशिनोरी ओसुमी
- iv) जेन पिअरे सॉवेज

पर्यायी उत्तरे :

	अ	ब	क	ड
१)	III	I	II	IV
२)	II	III	IV	I
३)	II	III	I	IV
४)	I	IV	III	II

४) भारतीय ज्ञानपीठ नवलेखन पुरस्काराबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

अ) तो हिंदीमधील तरुण लेखकांना त्यांच्या पहिल्या निर्मितीसाठी दिला जातो.

ब) त्याची स्थापना २००६ मध्ये झाली

क) २०१६ वर्षासाठी श्रद्धा आणि घनश्यामकुमार देवांश यांना या पुरस्कारासाठी निवडले गेले.

ड) श्रद्धा यांची निवड त्यांच्या ‘हवामें फडफडाती चिट्ठी’ या लघुकथेसाठी झाली आहे.

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

- १) अ, ब, क
- २) ब, क, ड
- ३) अ, ब, क, ड
- ४) अ आणि क फक्त

५) ‘इंदिरा गांधी राष्ट्रीय एकात्मता पुरस्कार २००५’ हा २००६ साली यांना मिळाला.

- १) शबाना आझमी
- २) जावेद अख्तर
- ३) निर्मला देशपांडे
- ४) देवी चेरिअन

६) प्रसिद्ध ज्ञानपीठ पुरस्कार प्राप्त इंदिरा गोस्वामी या भाषेच्या लेखिका आहेत.

- १) हिंदी २) गुजराती ३) आसामी ४) पंजाबी

७) ज्ञानपीठ प्राप्त महिला व त्यांच्या भाषेबाबत जोड्या लावा. ,

विजेत्या

भाषा

a) अमृता प्रितम	i) हिंदी
b) महादेवी वर्मा	ii) ओडिया
c) महाश्वेता देवी	ii) पंजाबी
d) प्रतिभा रे	iv) बंगाली

पर्यायी उत्तरे :

	(a)	(b)	(c)	(d)
1)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
2)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)
3)	(iii)	(i)	(iv)	(ii)
4)	(i)	(iv)	(ii)	(iii)

८) नवी दिल्ली येथे झालेल्या भारतीय विज्ञान परिषदेत यांना 'सहस्रक सन्मानचिन्ह' देऊन गौरविण्यात आले.

- १) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम २) डॉ. माशेलकर ३) डॉ. स्वामिनाथन ४) स्टिफन हॉकिंग

९) २०११ चा इंदिरा गांधी शांतता, निःशस्त्रीकरण व विकास पुरस्कार कोणास प्रदान करण्यात आला ?

- १) इला भट्ट २) जयमाला शिलेदार ३) सरोजा वैद्यनाथन ४) ऑग सान स्यू की

१०) २००२ या वर्षाचा सरकारतर्फे चित्रपटसृष्टीतील अजोड कामगिरी बद्दल दिला जाणारा सर्वोच्च दादासाहेब फाळके पुरस्कार यांना मिळाला.

- १) लता मंगेशकर २) आशा भोसले ३) हृदयनाथ मंगेशकर ४) ज्योत्स्ना भोळे

११) 'कॉमनवेलथ ऑफ लर्निंग' या जागतिक संघटनेचा 'अवॉर्ड ऑफ एक्सलन्स' हा सर्वोत्कृष्ट गुणवत्ता पुरस्कार मिळाला आहे.

- १) पुणे विद्यापीठाला २) मुंबई विद्यापीठाला
३) नागपूर विद्यापीठाला ४) यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाला

१२) महाराष्ट्र शासनाच्या २०००-२००१ च्या महाराष्ट्र भूषण पुरस्कारासाठी यांची निवड झाली आहे.

- १) पंडित भीमसेन जोशी २) सचिन तेंडुलकर ३) अजित वाडेकर ४) सौरभ गांगुली

१३) महिला विकासासाठी तळमळीने कार्य करणाऱ्या महिला व संस्था यांना हा पुरस्कार देण्यात येतो.

- १) सावित्रीबाई फुले २) अहिल्याबाई होळकर ३) लक्ष्मीबाई टिळक ४) गोदावरी परळकर

१४) सन् २००१-२००२ मध्ये महाराष्ट्र शासनाने जलसिंचनासाठी कोणत्या योजनेचा पुरस्कार केला आहे ?

- १) नालाबंडिंग पद्धती २) घराच्या छपरावरील पावसाच्या पाण्याचा साठा
३) शिवशाही पाणीपुरवठा योजना ४) पाणी अडवा - पाणी जिरवा

९) सांस्कृतिक व साहित्यिक घटना – संगीत व नृत्य, चित्रपट, यात्रा, संस्था व स्मारके

- १) मराठीमधील पहिली इलेक्ट्रॉनिक बहुमाध्यम कादंबरी 'कुहू'ची निर्मिती आहे.
 - १) सानिया
 - २) कविता महाजन
 - ३) मेघना पेठे
 - ४) वीणा गवाणकर
- २) पं. नेहरुंच्या '?' या ग्रंथाचे मराठीत भाषांतर यांनी केले.
 - १) कुसुमावती देशपांडे
 - २) साने गुरुजी
 - ३) बा. सी. मद्रूप
 - ४) नारायण सुर्वे
- ३) खालीलपैकी कोणत्या एका संस्थेमार्फत अर्जुन पारितोषिक दिले जाते ?
 - १) भारत सरकार
 - २) महाराष्ट्र सरकार
 - ३) स्वायत्त मंडळ
 - ४) खाजगी संस्था
- ४) दादासाहेब फाळके निर्मित पहिला मूक चित्रपट कोणता ?
 - १) महाबली
 - २) राजा हरिश्चंद्र
 - ३) आलमआरा
 - ४) कुंकू
- ५) 'द कॅज्युअल व्हेकन्सी' या कादंबरीची लेखिका कोण आहे ?
 - १) अमृता प्रितम
 - २) जे. के. रोलिंग
 - ३) नॅन्सी क्रो
 - ४) शोभा डे
- ६) पु. ल. देशपांडे यांचे हे पुस्तक नवीनतम आहे.
 - १) बटाट्याची चाळ
 - २) अघळपघळ
 - ३) तुझे आहे तुजपाशी
 - ४) व्यक्ती आणि वल्ली

१०) क्रीडा क्षेत्राविषयक घटना व सामान्यज्ञान – महत्त्वाचे दिवस व वर्ष, सर्वप्रथम

* महत्त्वाच्या क्रीडा स्पर्धा

- १) जागतिक क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये
- २) राष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये
- ३) प्रादेशिक क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये
- ४) शालेय व महाविद्यालयीन स्तरावरील क्रीडा स्पर्धा – जिल्हास्तरीय, विद्यापीठ व विभाग स्तरावरील, अश्वमेध

* खेळाडूंनी विविध स्पर्धांमध्ये नोंदविलेले विक्रम

- ५) जागतिक स्तरावरील विक्रम – वैयक्तिक, सांघिक
- ६) राष्ट्रीय व प्रादेशिक स्तरावरील विक्रम – वैयक्तिक, सांघिक
- ७) प्रसिद्ध खेळाडू व त्यांची कामगिरी

* नामवंत खेळाडूंची आत्मचरित्रे

- ८) खेळाडूंची आत्मचरित्रे व चरित्रे
- ९) खेळाडूंचे योगदान व बहुमान
- १०) क्रीडाप्रकार आणि प्रसिद्ध खेळाडू

* केंद्र व राज्यशासनाच्या क्रीडाविषयक योजना

- ११) केंद्र शासनाच्या क्रीडाविषयक योजना – टॉप्स, साई पुरस्कृत प्रशिक्षण उपक्रम
- १२) शालेय व महाविद्यालयीन स्तरावरील महाराष्ट्र शासनाच्या क्रीडाविषयक योजना

* केंद्र व राज्यशासनाचे क्रीडाविषयक पुरस्कार

- १३) जागतिक स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार
- १४) राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार
- १५) महाराष्ट्र स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार

१) जागतिक क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये

- १) हिंवाळी ऑलिम्पिक स्पर्धांची सुरुवात साली झाली.
 १) १९२२ २) १९२४ ३) १९२० ४) १९०८
- २) सन १८९६ ते १९९६ या १०० वर्षांच्या कालखंडात खालीलपैकी कोणत्या वर्षात ऑलिम्पिक स्पर्धांचे आयोजन केले गेले नाही ?
 १) १९१२ २) १९३६ ३) १९४० ४) १९४८
- ३) ऑलिम्पिक मधील मॅरेथॉन स्पर्धेत या वर्षापासून महिलांना भाग घेण्यास परवानगी देण्यात आली.
 १) १९७६ २) १९८० ३) १९८४ ४) १९८८
- ४) राष्ट्रकूल (कॉमनवेल्थ) खेळांचे पहिले सामने साली ठिकाणी संपन्न झाले.
 १) १९२० – ब्राझील २) १९१७ – कॅनडा ३) १९२५ – टोकियो ४) १९३० – कॅनडा
- ५) १५ सप्टेंबर २००० पासूनच्या ऑलिम्पिक २००० साठी कोणते ठिकाण निश्चित केले ?
 १) दिल्ली २) सिडनी ३) सेऊल ४) इस्लामाबाद
- ६) टेनिस या खेळातील एका आंतरराष्ट्रीय स्पर्धेचे अचूक नाव लिहा.
 १) उबेर कप-अमेरिकन कप २) विंबल्डन-ऑस्ट्रेलियन ओपन
 ३) टेनिस वर्ल्ड कप-ऑल इंग्लंड ओपन ४) रोलॅंड गॅरोस – फ्रेंच ओपन

२) राष्ट्रीय क्रीडा स्पर्धा – आयोजन स्थळ, वर्ष, यंत्रणा, वैशिष्ट्ये

- १) पहिल्या आशियाई स्पर्धेचे आयोजन या देशात झाले.
 १) जपान २) चीन ३) पाकिस्तान ४) भारत
- २) व्हॉलीबॉल खेळाच्या राष्ट्रीय स्तरावर आयोजण्यात येणाऱ्या खालीलपैकी अचूक स्पर्धेचे नाव सांगा.
 १) ऑल इंडिया गोल्डकप स्पर्धा-डेव्हीस कप स्पर्धा
 २) शिवांथी गोल्ड कप स्पर्धा-फेडरेशन कप स्पर्धा
 ३) डेव्हीस कप स्पर्धा-फेडरेशन कप स्पर्धा
 ४) फेडरेशन कप स्पर्धा-शिवांथी गोल्ड कप स्पर्धा

५) जागतिक स्तरावरील विक्रम – वैयक्तिक, सांघिक

- १) वर्ल्डकप फूटबॉल स्पर्धेत सर्वाधिक वेळा वर्ल्डकप या देशाने जिंकला.
 १) इंग्लंड २) अर्जेन्टिना ३) पश्चिम जर्मनी ४) ब्राझील

७) प्रसिद्ध खेळाडू व त्यांची कामगिरी

- १) भारताने आजपर्यंत ऑलिम्पिक खेळातील वैयक्तिक क्रीडा प्रकारात दोन पदके मिळविली. त्यापैकी एक खेळाडू श्री लिअंडर पेस आहे तर दुसरा खेळाडू कोण ?
- १) महेश भूपती २) पी.टी. उषा ३) खाशाबा जाधव ४) अश्विनी कुमार

९) खेळाडूंचे योगदान व बहुमान

- १) मेजर ध्यानचंद यांचा जन्मदिन शासनातर्फे "क्रीडा दिन" म्हणून साजरा करण्यात येतो तो दिवस कोणता ?
- १) २७ ऑगस्ट २) २९ ऑगस्ट ३) २८ ऑगस्ट ४) यापैकी नाही
- २) आधुनिक ऑलिम्पिक खेळांचा जनक बॅरन पी. कुबर्टीन हा या देशाचा प्रतिनिधी होता.
- १) फ्रान्स २) इटली ३) ग्रीस ४) अमेरिका

१०) क्रीडाप्रकार आणि प्रसिद्ध खेळाडू

- १) स्तंभ 'अ' आणि स्तंभ 'ब' मधील खेळाडू व खेळाच्या जोड्या दिल्या आहेत. त्या पैकी एक योग्य जोडी ओळखा.
- (अ - ब)
- १) बलबीर सिंग - जलतरण पटू २) मिल्खा सिंग - हॉकी
- ३) व्ही. भास्करन - अॅथलेटिक्स ४) बचेंद्री पाल - गिर्यारोहण

११) केंद्र शासनाच्या क्रीडाविषयक योजना - टॉप्स, साई पुरस्कृत प्रशिक्षण उपक्रम

- १) H\\$(DcZM)\\$H\\$mU\\$H\\$mE\\$mO\\$mS\\$mAZ\\$mZ\\$X\\$mO\\$mV.
- (A) BZ\\$mA\\$m°c17X17X7_r. (~) OcVaU Vcmd 50 X 21
- (H) wQJalO (S>) OcVaU Vcmd.25 X 13_rQa
- पर्यायी उत्तरे :
- 1) \\$°\\$ (A) Am(U (~) gnR>r 2) \\$°\\$ (A) Am(U (H\\$) gnR>r
- 3) \\$°\\$ (A), (~) Am(U (H\\$) gnR>r 4) (A) Vb (S>) _YrcgO~m~gnR>r

१२) शालेय व महाविद्यालयीन स्तरावरील महाराष्ट्र शासनाच्या क्रीडाविषयक योजना

- १) प्रत्येक राज्यात खेळांचा प्रचार व प्रसार कोणामार्फत केला जातो ?
- १) संबंधित खेळांच्या संघटना २) महाराष्ट्र ऑलिम्पिक असोसिएशन
- ३) भारतीय ऑलिम्पिक असोसिएशन ४) भारतीय क्रीडा प्राधिकरण
- २) महाराष्ट्र राज्य क्रीडा परिषदेच्या निधीतून राष्ट्रीय स्पर्धा आयोजनासाठी जास्तीत जास्त रु..... इतके अनुदान देण्यात येते.
- १) रु. पाच लाख २) रु. अडीच लाख ३) रु. दोन लाख ४) रु. एक लाख

१४) राष्ट्रीय स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार

- १) राजीव गांधी खेल रत्न पुरस्काराने सन्मानित झालेल्या महाराष्ट्रीयन खेळाडूचे नाव लिहा.
१) अजित वाडेकर २) सुनील गावस्कर ३) सचिन तेंडूलकर ४) रवी शास्त्री
- २) “एकलव्य पुरस्कार” कोणत्या खेळासाठी प्रदान करण्यात येतो ?
१) तिरंदाजी २) खोखो ३) रायफल शूटिंग ४) कबड्डी

१५) महाराष्ट्र स्तरावरील क्रीडाविषयक पुरस्कार

- १) महाराष्ट्र शासनाने क्रीडा क्षेत्रातील खेळाडू व क्रीडा संघटनांसाठी “शिवछत्रपती शल्य क्रीडापुरस्कार योजना” केव्हा सुरु केली ?
१) १९६८-६९ २) १९६९-७० ३) १९६७-६८ ४) १९७०-७१
- २) महाराष्ट्र शासनाच्या क्रीडा विभागामार्फत प्रतिवर्षी किती क्रीडा मार्गदर्शकांना “दादोजी कोंडदेव” हा पुरस्कार दिला जातो ?
१) एक २) दोन ३) तीन ४) पाच

**This is The End of the Free Sample
To Enrol for the Course Click on**

<https://www.studycircleonline.com/courses/woman-and-child-development-course-/47>
<https://www.studycircleonline.com/courses/taluka-sports-officer-course/46>
<https://www.studycircleonline.com/courses/officer-recruitment-exam-course-in-social-welfare-commissionerate/42>